Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Zienswijze Kadernota 2026 Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Organisatieonderdeel	Openbare Orde en Veiligheid
Opsteller	Ellen Peeters
Kenmerk	30128398
Vergaderdatum Raad	20 februari 2025
Referendabel	Nee (artikel 1:2 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze van de raad op de Kadernota 2026 VRU, waarin de raad instemt met de Kadernota 2026 met uitzondering van de nacalculatie op de prijscompensatie, VRU verzoekt om vanaf 2026 een wijziging door te voeren in de begrotingssystematiek waarmee realistischer wordt begroot en benadrukt dat voor de periode na 2026 een nullijn scenario nodig is.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

De raad is verzocht om uiterlijk 10 maart 2025 een zienswijze te geven op de door de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) aangeboden Kadernota 2026 met daarin de kaders voor de begroting van 2026 en de geactualiseerde begroting 2025. Het college adviseert om in de zienswijze in te stemmen met de Kadernota 2026 met uitzondering van de nacalculatie op de prijscompensatie, VRU te verzoeken om vanaf 2026 een wijziging door te voeren in de begrotingssystematiek waarmee realistischer wordt begroot en te benadrukken dat voor de periode na 2026 een nullijn scenario nodig is.

Context

Aanleiding

Met de kadernota informeert de VRU de gemeenten over de financiële en beleidsmatige kaders voor de ontwerpbegroting voor 2026. Deze wordt in het voorjaar van 2025 opgesteld. De zienswijzen op de kaders worden daarbij meegenomen. De ontwerpbegroting 2026 wordt vervolgens ook weer aan de gemeenten voorgelegd, voordat deze in de zomer van 2025 door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

Toekomstscenario's

De kadernota 2026 geeft in tegenstelling tot eerdere jaren geen doorkijk naar de jaren na 2026. Dit is omdat eerst keuzes moeten worden gemaakt in relatie tot de bezuinigingsopgaven waar gemeenten voor staan. Om dat te kunnen doen zijn toekomstscenario's opgesteld. Deze zijn nog niet af. De VRU deelt ze alvast vanuit het oogpunt van transparantie. Ter informatie volgt hier enige inhoud uit de toekomstscenario's. Omdat deze het komende halfjaar nog worden aangepast, stelt het college voor om in de zienswijzebrief aan te sturen op een extra scenario (zie kopje nullijn scenario), maar nog niet op inhoud te reageren.

Aanleiding opstellen toekomstscenario's

Het inwoneraantal van onze regio is sinds het oprichten van de VRU fors gegroeid. Ook het aantal zonnepanelen en elektrische auto's is sterk toegenomen, wat het optreden van de brandweer complexer maakt. Dit vraagt om nieuwe middelen en nieuwe protocollen. Reanimeren is ook een nieuwe taak van de brandweer, omdat de brandweer meestal sneller ter plaatse kan zijn dan een ambulance, maar daar staat onvoldoende vergoeding vanuit de zorgverzekeraars tegenover. Daarnaast zijn vanuit het rijk nieuwe taken belegd bij de veiligheidsregio's, zoals de coördinerende rol tijdens de coronacrisis en de opvang van asielzoekers. Deze veranderingen, in combinatie met bezuinigingen bij gemeenten, vormen een grote uitdaging. Afgelopen jaren heeft VRU intern bezuinigd, onder andere door organisatorische wijzigingen door te voeren en hiermee geld voor de extra taken gevonden en daarnaast ook steeds een deel van het positieve eindresultaat teruggegeven aan gemeenten. De VRU geeft aan dat de financiële rek is er nu wel uit is. Wat er nu nog op de VRU afkomt, kan niet meer zonder gemeenten om extra geld te vragen.

Benchmark

Uit een benchmark van Berenschot in opdracht van VRU blijkt dat in onze veiligheidsregio de brandweerrepressie (de grootste kostenpost binnen de VRU) veel goedkoper is dan gemiddeld in Nederland. In onze regio zijn namelijk veel meer vrijwilligers actief dan in de veiligheidsregio's van de andere grote steden. Daarnaast is er binnen de beroepsbrandweer geen externe inhuur, iedereen is in eigen dienst, dankzij goede doorstroom vanuit de grote groep jeugdbrandweer. Het is dus belangrijk dat de vrijwilligers tevreden blijven en graag op de brandweerposten zijn.

Twee scenario's

VRU heeft twee scenario's uitgewerkt: 'op orde' en 'op koers'. In deze scenario's hanteert VRU eerder genomen bestuurlijke besluiten als uitgangspunt. Het scenario 'op orde' bevat investeringen die nodig zijn om de huidige taken goed en veilig te kunnen blijven uitvoeren. Het scenario 'op koers' bevat extra investeringen om de vastgestelde bestuursagenda 2024-2027 te kunnen realiseren. Deze scenario's leiden tot hogere bijdragen vanuit gemeenten. In scenario 'op orde' moeten de gemeenten gezamenlijk in 2030 €8,356 miljoen meer aan VRU betalen, in scenario 'op koers' is dat €9,563 miljoen meer dan nu. Gemeente Utrecht zou daar 32% van moeten betalen.

Nullijn scenario

De voorliggende concept toekomstscenario's voldoen hiermee nog niet aan de vraag van gemeenten om bezuinigingsmogelijkheden in beeld te brengen. Het algemeen bestuur van VRU heeft daarom opdracht gegeven om een aanvullend scenario te ontwikkelen. Dit aanvullend scenario mag de komende jaren geen stijging van de gemeentelijke bijdrage bevatten, anders dan door loon- en prijsstijgingen en door herverdeling tussen gemeenten onderling doordat de ene gemeente harder groeit dan de andere. Dit noemen we een nullijn scenario. Dit zal waarschijnlijk gevolgen hebben voor de dienstverlening van de VRU, met mogelijk consequenties voor de veiligheid. VRU neemt het komende halfjaar de tijd voor de uitwerking hiervan.

Besparingsmogelijkheden
Meerdere gemeenten hebben VRU verzocht om losse 'bouwstenen' in kaart te brengen, taken waarop bezuinigd kan worden inclusief de gevolgen daarvan, in plaats van een volledig scenario. Op die manier valt er meer te kiezen voor gemeenten. VRU heeft aangegeven aan dit verzoek niet te kunnen voldoen. Hun dienstverlening betreft geen menukaart waaruit gekozen kan worden.
VRU zal wel gaan onderzoeken of op de komende onderdelen bespaard kan worden of dat deze elders in rekening kunnen worden gebracht:
- Duikteams: deze kosten veel aan training en materiaal.
- De AED taak: deze vraagt om een analyse van de maatschappelijke en financiële kosten en baten. Behalve dat hier onvoldoende vergoeding tegenover staat, zijn reanimaties een medeveroorzaker van PTSS onder brandweerpersoneel.
- Tilassistentie van de ambulance: de brandweer doet dit om niet.
- Liftopsluitingen: door bezuinigingen bij liftbedrijven is de brandweer er veel eerder dan hun personeel en de brandweer komt om niet.

Juridische context
De kadernota wordt conform artikel 4.3 Gemeenschappelijke Regeling VRU voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden.

Beslistermijn
Een zienswijze kan uiterlijk 10 maart 2025 worden ingediend. Indien deze op tijd is aangeleverd, wordt de zienswijze meegenomen bij het opstellen van de ontwerpbegroting voor 2026.

Beoogd effect
Het bestuur van de VRU betrekt de zienswijze van gemeente Utrecht bij de besluitvorming over de begroting 2026.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
De voorliggende kadernota heeft betrekking op het derde jaar van de nieuwe beleidsperiode 2024-2027. Voor deze periode is de gewenste beleidsontwikkeling opgenomen in de Bestuursagenda VRU 2024-2027. Het regionale risicoprofiel vormt de basis voor deze bestuursagenda. Uw raad heeft 2 december 2022 een reactie gegeven op het Ontwerp-regionaal risicoprofiel 2023 'Veiligheid in samenspel' en inbreng meegegeven voor het Beleidsplan 2024-2027 (Gemeenteraad 1 december 2022, agendapunt 16). Deze zijn vervolgens in juli 2023 vastgesteld. Eveneens op 2 december 2022 heeft uw raad een instemmende zienswijze gegeven op het Ontwerp wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling VRU (Gemeenteraad 1 december 2022, agendapunt 17) . De nieuwe Gemeenschappelijke Regeling VRU is op 24 november 2023 in werking getreden.

Op 6 juni 2024 heeft uw raad de VRU in een zienswijze verzocht om voorafgaand aan de vaststelling van de kadernota 2026 besparingsmogelijkheden in kaart te brengen en een proces in te richten dat gericht is op het maken van realistische en duidelijke inhoudelijke bestuurlijke keuzes, gericht op het in kaart brengen van specifieke taken die kunnen worden afgeschaald of beëindigd (Gemeenteraad 6 juni 2024, agendapunt 14). Andere gemeenteraden binnen de gemeenschappelijke regeling hebben dit ook gevraagd. Dat heeft ertoe geleid dat de VRU toekomstscenario's heeft opgesteld. Deze zijn nog niet vastgesteld maar worden ter informatie nu alvast met de gemeenteraden gedeeld.

Op 13 januari j.l. is de raad in de gelegenheid gesteld om een webinar van de VRU bij te wonen over onder andere de kadernota 2026 en de toekomstscenario's. Dit webinar is hier terug te zien.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze van de raad op de Kadernota 2026 VRU, waarin de raad instemt met de Kadernota 2026 met uitzondering van de nacalculatie op de prijscompensatie, VRU verzoekt om vanaf 2026 een wijziging door te voeren in de begrotingssystematiek waarmee realistischer wordt begroot en benadrukt dat voor de periode na 2026 een nullijn scenario nodig is.
Argumenten	
1.1	De voorliggende kadernota bevat geen nieuw beleid en de mutaties zijn conform eerder gemaakte afspraken.
	In totaal zal er een bedrag van € 109,4 miljoen aan gemeentelijke bijdragen worden gevraagd voor 2026, waarvan €35,031 miljoen aan gemeente Utrecht. *Loon- en prijsaanpassing* De totale stijging in 2026 ten opzichte van de vastgestelde begroting 2025 bedraagt €4,2 miljoen (van €105,2 miljoen naar €109,4 miljoen). Voor een bedrag van €4,4 miljoen heeft dit betrekking op loon- en prijscompensatie. De gehanteerde berekeningssystematiek sluit aan bij de afspraken die gemaakt zijn over het toepassen van indexatie. Het resterende bedrag van €–0,2 miljoen betreft de indexering van de rijksbijdrage Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (structurele baten). *Bijstelling ijkpuntscores gemeentefonds* De verdeling van de gemeentelijke bijdragen is gebaseerd op de ijkpuntscores van het Gemeentefonds voor het onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding. Deze verdeling is geactualiseerd op basis van de Gemeentefonds septembercirculaire 2024. Mutaties in het Gemeentefonds hebben geen effect op de totale omvang van de gemeentelijke bijdragen aan de VRU; de ijkpuntscores worden alleen gebruikt om de onderlinge verdeling te bepalen. Voor de gemeente Utrecht betekent de nieuwe verdeling een extra bijdrage van €0,133 miljoen.
1.2	De kadernota betreft alleen 2026 en is daardoor niet strijdig met eventuele keuzes van de raad over hervormingsbezuinigingen.
	Omdat de toekomstscenario's voor na 2026 nog niet af zijn, kijkt deze kadernota niet verder dan 2026. Door hiermee akkoord te gaan, doet de raad dus nog geen toezeggingen voor de verdere toekomst.
1.3	In de gemeentelijke begrotingssystematiek wordt geen nacalculatie op prijscompensatie toegepast.
	Doordat de VRU dit wel doet, lopen de begrotingen van VRU en gemeente uit de pas.
1.4	De begrotingssystematiek van de VRU is elk jaar zeer behoedzaam, wat tot hogere gemeentelijke bijdragen leidt.
	De jaarrekening 2023 sloot af met een voordelig resultaat van 4,5 miljoen euro en in 2024 wordt een voordeel verwacht van 8 miljoen euro in verband met een aanvullende overheadvergoeding voor Oekraïne en crisisnoodopvang, deze was wel voorzien maar nog niet opgenomen in de begroting omdat deze na het vaststellen van de begroting overeengekomen is. De stelpost voor looncompensatie voor 2025 valt voor een bedrag van 2,6 miljoen euro vrij omdat de loonontwikkeling beperkt is gebleven. Hoewel het goed is om behoedzaam te begroten, valt op dat er nu jaarlijks veel geld overblijft wat gedeeltelijk aan gemeenten wordt terugbetaald en gedeeltelijk wordt gereserveerd. Het gereserveerde geld dient onder andere voor nieuw te starten taken. Zo zijn begrotingen uiteindelijk minder beleidsarm dan ze lijken. Er wordt aangedrongen op een meer realistische begroting.

Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>De gevraagde gemeentelijke bijdrage voor 2026 past niet binnen de huidige begroting van het programma Veilige Stad.</u>
	Hoewel de mutaties conform afspraak zijn, vallen deze wel hoger uit dan het beschikbare budget binnen de begroting van het programma Veilige stad. Tot en met 2025 kan dat worden opgevangen door een incidenteel voordeel op de afrekening van de loonindexatie. Vanaf 2026 ontstaat er een structureel knelpunt. De exacte hoogte van het knelpunt hangt af van de loon- en prijscompensatie binnen de gemeente Utrecht. Dit knelpunt betrekken we bij de integrale afweging bij de Voorjaarsnota 2025.
1.2	<u>Het behouden van de nullijn heeft mogelijk consequenties voor de dienstverlening door de VRU.</u>
	VRU moet de gevolgen van een nullijn nog inzichtelijk maken. Dit zal waarschijnlijk gevolgen hebben voor de dienstverlening van de VRU, met mogelijk consequenties voor de veiligheid.

Financiën

De gemeentelijke jaarlijkse bijdrage aan de VRU bestaat uit twee onderdelen, namelijk een vergoeding voor het Gemeentelijke basistakenpakket en een Individueel gemeentelijke pluspakket. Deze worden hieronder afzonderlijk toegelicht.

<u>Gemeentelijke bijdrage basispakket</u>

De bijdrage voor de gemeente Utrecht voor het gezamenlijk basistakenpakket stijgt in 2026 met €1,478 miljoen (4,4%) ten opzichte van de begroting VRU 2025. De bijdrage voor de gemeente Utrecht voor 2025 wordt begroot op een bedrag van €35,031 miljoen.
De verhoging van de gemeentelijke bijdrage is grotendeels (€1,417 miljoen) een direct gevolg van toepassing van loon- en prijsaanpassingen. Naast de aanpassing vanwege loon- en prijscompensatie zijn de volgende kleinere wijzigingen verwerkt, die gevolgen hebben voor de hoogte van de gemeentelijke bijdrage:

- Op basis van de septembercirculaire van het Gemeentefonds in 2024 zijn de ijkpuntscores bijgesteld. De percentuele bijdrage van de gemeente Utrecht stijgt hierdoor van 31,89% naar 32,02 %. Dit leidt tot een extra bijdrage van €0,133 miljoen.
- Tot slot is er een voordeel van €0,072 miljoen voor de gemeente Utrecht in verband met een hogere Brede Doeluitkering Rampenbestrijding vanuit het rijk vanwege indexering. Door deze extra rijksbijdrage kan de gemeentelijk bijdrage verlaagd worden.

Bovenstaande mutaties voldoen aan eerder gemaakte afspraken. Er zijn geen mutaties ten gevolge van nieuw beleid opgenomen.

<u>Individueel gemeentelijk pluspakket</u>

Op verzoek van gemeenten levert de VRU ook diensten aan individuele gemeenten. Hiervoor betalen deze gemeenten een (kostendekkende) vergoeding. De bijdrage voor de gemeente Utrecht voor het individueel gemeentelijk pluspakket stijgt in 2026 met €0,016 miljoen naar € 0,583 miljoen ten gevolge van loon- en prijscompensatie.

<u>Financieel knelpunt</u>

De volgende onderdelen in de kadernota leiden tot een knelpunt bij de gemeente, omdat de stijging van de volgende kosten niet voorzien zijn in de programmabegroting 2026:

- In 2025 is de bijdrage aan de VRU met €0,169 miljoen euro gestegen door het openen van een nieuwe brandweerpost in Amersfoort. Dat kunnen we in 2025 opvangen binnen de begroting dankzij een incidentele teruggave van looncompensatie over 2025. De doorwerking hiervan vormt echter vanaf 2026 een knelpunt.
- De verhogingen van de structurele gemeentelijke bedrage voor 2025 en 2026 (€ 0,427 miljoen euro) als gevolg van een herijking van de ijkpuntscores leiden tot een structureel tekort vanaf 2026. Ook hiervoor geldt dat de meerkosten in 2025 opgevangen kunnen worden door een incidenteel voordeel op de looncompensatie in 2025.

- Daarnaast is de loon- en prijsaanpassing, die de VRU toepast, hoger dan de loon- en prijscompensatie die binnen de gemeente Utrecht wordt toegepast. In 2025 leidt dit tot een verschil van 0,580 miljoen euro. Dit heeft onder andere te maken met een nacalculatie op de prijsindexatie, die de VRU toepast, maar die voor het gemeentefonds niet gehanteerd wordt. Daarom verzoeken we VRU om deze systematiek te wijzigen. Het knelpunt zal daardoor iets kleiner worden.

Het totale verwachte tekort bedraagt hierdoor naar verwachting ongeveer €1,2 miljoen voor de bovengenoemde punten. Daarnaast is de compensatie voor prijseffecten van de Utrechtse begroting nog niet bekend, deze wordt in de Voorjaarsnota 2025 definitief. Het definitieve tekort is afhankelijk van de hoogte van de indexatie binnen de gemeente. Dit knelpunt betrekken we bij de integrale afweging bij de Voorjaarsnota 2025.

Vervolg

De aan de VRU kenbaar gemaakte zienswijzen worden verwerkt in de ontwerpbegroting 2026 en besproken in de vergadering van het algemeen bestuur VRU op 24 maart 2025. De ontwerpbegroting 2026 wordt weer voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden, waarna het algemeen bestuur de begroting 2026 op 7 juli 2025 vaststelt.
De toekomstscenario's worden het komende halfjaar verder uitgewerkt. De uitkomst hiervan zal landen in de kadernota 2027 die eind 2025 voor zienswijze wordt voorgelegd aan de raden.

Samen stad maken (voorheen: Participatie)

'Gemeente aan zet' uit het Samenwerkingskompas is van toepassing, er is niet samengewerkt met Utrechters voor dit voorstel.

Communicatie

Naast het verzenden van de zienswijzebrief is geen aanvullende communicatie voorzien.

Niet-Referendabel

Op dit raadsbesluit is de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht niet van toepassing omdat het een raadsbesluit betreft over stukken van een gemeenschappelijke regeling (artikel 1:2 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming:
- Conceptbrief Zienswijze kadernota 2026 VRU

Bijlagen informatief:
- Aanbiedingsbrief Kadernota VRU 2026 VRU - Gemeenteraden
- Kadernota VRU 2026 – vastgesteld
- Toekomstscenario's VRU